

Opis źródła:

Pisma Henryka Sienkiewicza. Listy z podróży to zbiór reportaży spisanych przez polskiego laureata Nagrody Nobla, Henryka Sienkiewicza, w których relacjonuje on swoją podróż z Londynu do Liverpoolu, rejs po oceanach, pobyt w Nowym Jorku oraz podróże po Stanach Zjednoczonych. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem *Listów z podróży*, w którym Sienkiewicz porównuje kwestię emancypacji kobiet, jaka miała miejsce w Stanach Zjednoczonych i w Europie.

Miejsce i data wydania:

Warszawa, 1880 r.

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Brak informacji o miejscu przechowywania oryginału. Wersję cyfrową odnaleźć można, m.in.:
<https://polona.pl/item-view/2aff2641-2ddf-4352-85c4-923afefa8b03?page=58>

Tekst źródła (fragment):

W Europie powszechne jest mniemanie, jakoby emancypacja kobiet nigdzie nie znajdowała takiego urzeczywistnienia w praktyce, jak w Stanach Zjednoczonych. Ja sam byłem pewien, że znajdę tu mnóstwo kobiet doktorów, adwokatów, urzędników, nawet duchownych; że przynajmniej spotkam ich wiele poświęcających się poważnym naukowym badaniom; niechby wreszcie bawiących się tylko w pozory emancypacji, które mimo swych śmiesznych i ekscentrycznych form zdradzają zawsze jakiś prąd ogólny. Tymczasem rzeczy mają się inaczej. Nauczanie elementarne jest tu istotnie przeważnie w rękach niewiast, które na tym polu oddają nieobliczone usługi społeczeństwu, a jeśli przez emancypację będziemy rozumieć wyższe specjalne kształcenie się kobiet i udział w obowiązkach publicznych spełnianych gdzie indziej przez mężczyzn, to można powiedzieć, że mniej tu zrobiono pod tym względem niż w Europie.

Słowniczek pojęć:

Emancypacja kobiet – zwiększenie udziału kobiet w życiu publicznym, zapewnienie im dostępu do szkół średnich i wyższych, poszerzenie ich aktywności zawodowej. Więcej:
https://pl.wikipedia.org/wiki/Emancypacja_kobiet

Henryk Sienkiewicz – polski laureat Nagrody Nobla, pisarz, podróżnik i publicysta. Więcej:
https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Sienkiewicz

Nagroda Nobla – wyróżnienie przyznawane od początku XX wieku za wybitne zasługi dla ludzkości: naukowe, literackie lub w działaniach na rzecz pokoju. Ufundowana przez Alfreda

Nobla, szwedzkiego przedsiębiorcę, wynalazcę dynamitu. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_Sienkiewicz

Pozytywizm – nurt w literaturze i filozofii ostatnich dekad XIX wieku, który charakteryzował się silnym przekonaniem o tym, że świat można poznawać jedynie za pomocą nauki. Na ziemiach polskich pozytywiści głosili, m.in. konieczność zrównania kobiet w prawach z mężczyznami.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Literatura_polska_%E2%80%93_pozytywizm

Pytania do źródła

Pytania do uczniów szkoły podstawowej:

1. W którym roku Henryk Sienkiewicz otrzymał Nagrodę Nobla? Za który utwór otrzymał nagrodę? Wymień innych laureatów Nagrody Nobla z dziedziny literatury.
2. Wymień dodatkowe trzy utwory, napisane przez H. Sienkiewicza. Jaki kierunek w literaturze reprezentował Henryk Sienkiewicz? Jakie były główne postulaty tego kierunku?
3. Czym charakteryzowała się sytuacja kobiet w Stanach Zjednoczonych w świetle tekstu źródłowego?

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Jaki poziom w kwestii emancypacji kobiet prezentowały Stany Zjednoczone pod koniec XIX wieku, w świetle tekstu źródłowego?
2. Jakie wyobrażenie miał autor tekstu źródłowego o zrównaniu w prawach obu płci w Stanach Zjednoczonych? Czy wyobrażenie to okazało się być wyidealizowane czy realne?
3. W którym roku Henryk Sienkiewicz otrzymał Nagrodę Nobla? Za który utwór otrzymał nagrodę? Wymień innych laureatów Nagrody Nobla z dziedziny literatury.
4. Wymień dodatkowe trzy utwory, napisane przez H. Sienkiewicza. Jaki kierunek w literaturze reprezentował Henryk Sienkiewicz? Jakie były główne postulaty tego kierunku?

Wskazówki:

Pamiętać należy, że ruch emancypacyjny wykrystalizował się już pod koniec XVIII wieku, kiedy to w Stanach Zjednoczonych czy Wielkiej Brytanii zaczęły pojawiać się pierwsze zorganizowane związki kobiet. Ruch ten nasilał się w trakcie trwania XIX wieku, aby swoje

apogeum osiągnąć pod jego koniec i w początkach XX. W Stanach Zjednoczonych kobiety uzyskały prawa wyborcze w 1920 roku, zaś w Polsce w momencie odzyskania niepodległości. W związku z tym więc, że w Stanach ruch ten pojawił się stosunkowo wcześniej, wyobrażenia Henryka Sienkiewicza na ten temat mogły być zanadto wygórowane.

Autor tekstu źródłowego znany jest z tego, że „pisał ku pokrzepieniu serc”, ukazując w swoich powieściach, najczęściej historycznych, momenty wielkości Rzeczypospolitej. Szczególnie było to pożądane przez społeczeństwo w czasach zaborów.

Najważniejsze czury:

1846 – narodziny Henryka Sienkiewicza

1866–1871 – studia filologiczno-historyczne Sienkiewicza, zakończone niezdanym egzaminem z greki i rezygnacją ze studiowania

1896 – wydanie powieści *Quo Vadis*

1905 – Sienkiewicz zdobywa Nagrodę Nobla

Literatura pomocnicza:

Chwalba A., *Historia powszechna XIX wieku*, Warszawa 2013

Chwalba A., *Historia Polski 1795 – 1918*, Warszawa 2000

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk